

**Bruselj, 5. junij 2025
(OR. en)**

9321/25

**SOC 309
EMPL 198
AG 68
COH 79
SAN 246
GENDER 52**

DOPIS

Pošiljatelj:	predsedstvo
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	Osnutek sklepov Sveta o podpori starejšim pri uresničevanju njihovega celotnega potenciala na trgu dela in v družbi – odobritev

1. Predsedstvo je pripravilo osnutek sklepov Sveta o podpori starejšim pri uresničevanju njihovega celotnega potenciala na trgu dela in v družbi.
2. Delovna skupina za socialna vprašanja je sklepe obravnavala 7. aprila, 5. maja in 26. maja 2025. Po neformalnem pisnem posvetovanju je bil dosežen načelni dogovor o besedilu iz priloge k temu dopisu.
3. Odbor stalnih predstavnikov naj osnutek sklepov iz priloge k temu dopisu posreduje Svetu EPSCO, da bi ga odobril na seji 19. junija 2025.

PODPORA STAREJŠIM¹ PRI URESNIČEVANJU NJIHOVEGA CELOTNEGA POTENCIALA
NA TRGU DELA IN V DRUŽBI

OSNUTEK SKLEPOV SVETA

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

OB SKLICEVANJU NA:

1. člen 3(3) Pogodbe o Evropski uniji (PEU), ki med drugim določa, da si Unija prizadeva za polno zaposlenost in socialni napredek za boj proti socialni izključenosti in diskriminaciji ter da med drugim spodbuja socialno pravičnost in varstvo, enakost žensk in moških ter solidarnost med generacijami, pa tudi ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo; člen 145 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), ki poudarja zavezanost Unije razvoju usklajene strategije zaposlovanja, da bi dosegli cilje, opredeljene v členu 3 PEU, vključno s polno zaposlenostjo in socialnim napredkom;
2. člen 159 PDEU, ki Komisiji nalaga pripravo letnega poročila za Evropski parlament, Svet in Evropski ekonomsko-socialni odbor o napredku pri doseganju ciljev iz člena 151 PDEU, med katerimi so spodbujanje zaposlovanja, izboljšanje življenjskih razmer in delovnih pogojev, ustrezna socialna zaščita in razvoj človeških virov za trajno visoko zaposlenost in boj proti izključenosti.

¹ V teh sklepih izraz „starejši“ pomeni osebe, stare 55 let in več.

Poleg tega člen 8 PDEU določa, da si Unija v vseh svojih dejavnostih prizadeva odpraviti neenakosti ter spodbujati enakost med moškimi in ženskami, medtem ko člen 10 PDEU določa, da si Unija pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti prizadeva za boj proti diskriminaciji, med drugim na podlagi starosti in invalidnosti;

3. člen 174 PDEU, ki določa, da Unija v okviru svoje politike ekonomske, socialne in teritorialne kohezije, katere cilj je med drugim zmanjšati neskladje med stopnjami razvitosti različnih regij in zaostalost regij z najbolj omejenimi možnostmi, posebno pozornost namenja podeželju, območjem, ki jih je prizadela industrijska tranzicija, in regijam, ki so hudo in stalno prizadete zaradi neugodnih naravnih ali demografskih razmer;
4. strateško agendo Evropskega sveta za obdobje 2024–2029, v kateri je izražena zavezanost celostni obravnavi demografskih izzivov in njihovih posledic za konkurenčnost, človeški kapital in enakost, zagotavljanju, da bodo evropski gospodarski model in sistemi socialnega varstva podpirali uspešno družbo dolgoživosti, ter vlaganju v spretnosti, usposabljanje in izobraževanje ljudi skozi njihovo celotno življenje ter spodbujanju pravične mobilnosti talentov v Evropski uniji in širše;
5. evropski steber socialnih pravic in njegova načela ter povezani akcijski načrt Komisije, v katerem je izpostavljen pomen povečanja udeležbe vseh, tudi starejših, na trgu dela, zagotavljanja enakih možnosti, spodbujanja vseživljenjskega učenja, kakovosti dela ter usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja, izboljšanja socialne vključenosti ob hkratnem preprečevanju revščine in zagotavljanju ustreznih pokojninskih prejemkov, sorazmernih s predhodnimi prispevki za delavce in samozaposlene, da bi nadgradili uresničevanje krovnih ciljev EU in nacionalnih ciljev glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjšanja revščine za leto 2030;
6. Konvencijo ZN o pravicah invalidov, katere pogodbenice so EU in države članice. Ker se verjetnost invalidnosti s starostjo povečuje, je nujno treba odpraviti ovire za družbeno in gospodarsko udeležbo vseh ljudi s funkcijskimi omejitvami, tudi z zagotavljanjem dostopnosti in primerne prilagoditve, da bi zmanjšali izključenost, revščino in zaposlitvene vrzeli med starejšimi in splošnim prebivalstvom;

7. Direktivo Sveta 2000/78/ES, v kateri je določen splošni okvir za boj proti diskriminaciji na podlagi starosti, vere ali prepričanja, invalidnosti ali spolne usmerjenosti na področju zaposlovanja in dela, da bi v državah članicah uresničevali načelo enakega obravnavanja. Poleg tega je v njej poudarjeno, da je treba posebno pozornost nameniti pomoči za starejše delavce, da bi se podaljšala doba njihove udeležbe na trgu dela;
8. Direktivo Sveta (EU) 2024/1499, v kateri so določeni standardi za organe za enakost na področju enakega obravnavanja oseb v zadevah zaposlovanja in poklica ne glede na starost, vero ali prepričanje, invalidnost ali spolno usmerjenost;
9. sklep Sveta iz leta 2024² o smernicah za politike zaposlovanja, zlasti smernici 6 in 8, v katerem so bile države članice pozvane, naj si prizadevajo za krepitev ponudbe delovne sile ter izboljšanje dostopa do zaposlitve in vseživljenjskega pridobivanja spretnosti in kompetenc, med drugim s krepitvijo vključevanja in razvoja človeškega kapitala ter pospeševanjem vseživljenjskega pridobivanja spretnosti in kompetenc, pa tudi za spodbujanje enakih možnosti za vse, med drugim s podpiranjem pokojninskih reform s politikami, ki spodbujajo aktivno in zdravo staranje ter podaljšujejo poklicno življenje;
10. mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora: *Zaposleni starejši: sistemski dejavniki prostovoljnega podaljšanja delovne aktivnosti*³, *Vpliv demografije na socialno Evropo*⁴, *Evropska strategija za starejše*⁵ in *Spodbujanje evropske medgeneracijske solidarnosti – za horizontalni pristop EU*⁶, v katerih sta poudarjena potreba po usklajenih ukrepih na različnih področjih javne politike, da bi podprli delovno aktivnost starejših, in pomen socialnega dialoga na tem področju;

² Sklep Sveta (EU) 2024/3134 z dne 2. decembra 2024 o smernicah za politike zaposlovanja držav članic.

³ Mnenje EESO: *Zaposleni starejši: sistemski dejavniki prostovoljnega podaljšanja delovne aktivnosti* (SOC/817-EESC-2024), 26. februar 2025.

⁴ Mnenje EESO: *Vpliv demografije na socialno Evropo*, SOC 796, 18. september 2024.

⁵ Mnenje EESO: *Evropska strategija za starejše* (2023/C 349/06), 12. julij 2023.

⁶ Mnenje EESO: *Spodbujanje evropske medgeneracijske solidarnosti – za horizontalni pristop EU* (UL C, C/2024/6869), 28. november 2024.

11. sporočilo Evropske komisije *Unija enakosti: strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030*⁷, v katerem je navedeno, da je treba posebno pozornost nameniti starejšim invalidom, da bi zagotovili njihovo udeležbo v družbi in na trgu dela;
12. sporočili Evropske komisije o *demografskih spremembah v Evropi: nabor orodij za ukrepanje*⁸ in *evropski strategiji oskrbe*, v katerih je navedeno, da lahko politike aktivnega staranja ter dostojni in prilagojeni delovni pogoji skupaj z zgodnjim ukrepanjem, promocijo zdravja in preprečevanjem bolezni starejše generacije opolnomočijo, da prostovoljno podaljšajo svoje delovno življenje, ter dodatno podprejo daljše samostojno, zdravo in aktivno življenje ter podaljšajo čas do začetka potreb po oskrbi.⁹ Poleg tega lahko daljše delovno življenje ljudem omogoči, da posodobijo svoje spretnosti na delovnem mestu in ostanejo aktivni, kar delodajalcem pomaga obdržati zaposlene, hkrati pa spodbuja prenos znanja med večgeneracijsko delovno silo¹⁰;
13. *akcijski načrt* Evropske komisije o *pomanjkanju delovne sile in spretnosti v EU*¹¹, v katerem je poudarjeno, da je treba ohraniti aktivno vlogo starejših, da bi prispevali k odpravljanju pomanjkanja delovne sile in spretnosti;
14. Sklepe Sveta o pomanjkanju delovne sile in spretnosti v EU, v katerih je izpostavljen pomen prožnih ureditev dela, vključujočih zaposlitvenih možnosti, poštenih delovnih pogojev ter usposabljanja in razvoja spretnosti za zadržanje delavcev in delavk ter privabljanje več ljudi na trg dela na trajnosten način, pa tudi pomen zagotavljanja boljšega usklajevanja skrbstvenih obveznosti in plačanega dela, zlasti z zagotavljanjem dostopa do kakovostne oskrbe, kot so otroško varstvo in storitve oskrbe za starejše, da bi spodbujali enakost spolov in obravnavali neenako porazdelitev neplačanega skrbstvenega dela in gospodinjskega dela med ženskami in moškimi.

⁷ Evropska komisija, GD EMPL, 2021, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3e1e2228-7c97-11eb-9ac9-01aa75ed71a1/language-en>.

⁸ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Demografske spremembe v Evropi: nabor orodij za ukrepanje, COM(2023) 577 final, Bruselj, 11. 10. 2023.

⁹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o evropski strategiji oskrbe, COM(2022) 440 final, Bruselj, 7. 9. 2022.

¹⁰ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Demografske spremembe v Evropi: nabor orodij za ukrepanje, COM(2023) 577 final, str. 13.

¹¹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Pomanjkanje delovne sile in spretnosti v EU: akcijski načrt, COM(2024) 131 final, Bruselj, 20. 3. 2024.

Poleg tega je v sklepih poudarjeno, da bi bilo treba razviti ciljno usmerjene ukrepe v podporo delavcem in delavkam, države članice pa so pozvane, naj nadalje preučijo in obravnavajo posebne potrebe starejših delavcev in delavk, da bi zmanjšali ovire za zaposlovanje in jim omogočili, da na trgu dela ostanejo dlje in zdravi ali da se vrnejo na delo¹²;

15. *zeleno knjigo* Evropske komisije o staranju, v kateri je med drugim navedeno, da uspešna starajoča se družba temelji na zdravem in aktivnem staranju, dostopu do kakovostnih storitev zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe ter vseživljenjskem učenju¹³; prav tako je v njej navedeno, da so za obvladovanje učinkov staranja večinoma pristojne države članice, EU pa je v dobrem položaju, da opredeli in preuči ključna vprašanja in trende, olajša izmenjavo dobrih praks ter podpre ukrepe na področju staranja na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Državam članicam in regijam lahko pomaga pri oblikovanju lastnih prilagojenih političnih odgovorov na staranje;
16. poročilo Evropske komisije in Odbora za socialno zaščito o ustreznosti pokojnin za leto 2024, v katerem je ugotovljeno, da so vključujoči in stabilni trgi dela ključni za ohranjanje ustreznih pokojnin v starajoči se družbi, ki poziva k nadaljnjim prizadevanjem za zagotovitev pravične pokojninske varnosti za vse, vključno s politikami za ublažitev učinka skrbstvenih obveznosti, in za spodbujanje daljših poklicnih poti, tudi s pozitivnimi spodbudami in prožnimi načini upokojevanja, ob hkratnem zmanjševanju razlik v pokojninah med spoloma, ter ki kaže, da sta ustreznost pokojnin in vzdržnost javnih financ cilja, ki sta neločljivo povezana in zahtevata celovit odziv na izziv staranja prebivalstva¹⁴;

¹² Sklepi Sveta Sveta o pomanjkanju delovne sile in spretnosti v EU: mobilizacija neizkoriščenega potenciala delovne sile v Evropski uniji, ki jih je Svet (EPSCO) sprejel 2. decembra 2024.

¹³ Zelena knjiga o staranju „Spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami“, Evropska komisija, COM(2021) 50 final, Bruselj, 27. 1. 2021.

¹⁴ Poročilo o ustreznosti pokojnin za leto 2024: sedanja in prihodnja ustreznost prihodkov v starosti v EU. Zvezek I, Urad za publikacije Evropske unije, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/909323>, str. 12–13. Sklepi Sveta z dne 20. junija 2024 o ustreznosti pokojnin (11398/24).

17. sklepni dokument skupine na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in raznolikost z naslovom *Starostna enakost in nediskriminacija na podlagi starosti*¹⁵, ki obravnava učinek diskriminacije na podlagi starosti in starizma ter opisuje ustrezne pravne in politične okvire, hkrati pa predstavlja konkretne izzive in odzive politike, ki se izvajajo na evropski in nacionalni ravni;
18. strateški okvir EU za varnost in zdravje pri delu za obdobje 2021–2027¹⁶, v katerem je navedeno, da je treba zaradi staranja delavcev in delavk delovno okolje in naloge prilagoditi njihovim posebnim potrebam in čim bolj zmanjšati tveganja;

OB UPOŠTEVANJU NASLEDNJEGA:

19. Staranje prebivalstva je eden od strukturnih izzivov za konkurenčnost in rast, s katerimi se soočajo države članice. Po podatkih Eurostata so leta 2024 osebe, stare 65 let ali več, predstavljale 21,6 % prebivalstva EU, ta delež pa naj bi se do leta 2060 povečal na 30 %. V istem obdobju naj bi se delež oseb, starih od 15 do 64 let, s 63,8 % zmanjšal na 56,6 %.¹⁷ Med letoma 2002 in 2023 se je povprečna starost prebivalstva z 39 let zvišala na 44,5 leta, do leta 2060 pa bo dosegla 48,8 leta.¹⁸ Delež delovno sposobnega prebivalstva EU se zmanjšuje, medtem ko se delež upokojencev povečuje, zato naj bi se razmerje odvisnosti stalno povečevalo, in sicer s 33,9 % leta 2024 na 59,7 % leta 2100¹⁹. Leta 2022 so invalidi v EU-27 predstavljali 18,7 % oseb, starih od 16 do 64 let, in 52,2 % oseb, starih 65 let in več. Oblikovalci politik se zato soočajo z novimi izzivi v zvezi z življenjskimi razmerami in delovnimi pogoji ter socialno zaščito in dostopom do skrbstvenih storitev.

¹⁵ Starostna enakost in nediskriminacija na podlagi starosti (*Age equality and non-discrimination on the grounds of age*), sklepni dokument skupine na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in raznolikost, Evropska komisija, 1. december 2024, [Mreža strokovnjakov na področju boja proti diskriminaciji – Evropska komisija](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/tackling-discrimination/network-experts-field-anti-discrimination_sl), https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/tackling-discrimination/network-experts-field-anti-discrimination_sl.

¹⁶ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Strateški okvir EU za varnost in zdravje pri delu za obdobje 2021–2027, Varnost in zdravje pri delu v spreminjajočem se svetu dela, COM(2021) 323 final, Bruselj, 28. 6. 2021.

¹⁷ Eurostat: demo_pjan, proj_23np (podatki pridobljeni 17. 2. 2025).

¹⁸ Eurostat: proj_23ndbi (podatki pridobljeni 17. 2. 2025).

¹⁹ *Population Structure and Ageing: Statistics Explained* (Struktura in staranje prebivalstva: razlaga statističnih podatkov), Eurostat, februar 2025, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing.

Spodbujanje priložnosti za gospodarsko dejavnost starejših zahteva nov razmislek na ravni podjetij, regij, sektorjev, držav članic in EU. Potrebni so inovativni pristopi k delovnim pogojem in poklicnim potem, ki starejšim omogočajo ohranjanje telesnega in duševnega zdravja, obenem pa tudi razvijanje spretnosti, motivacijo in produktivnost v podaljšanem poklicnem življenju.²⁰ Inovativni pristopi so potrebni tudi za prilagodljiva in dostopna delovna mesta za starejše delavce in delavke.

20. Dejstvo, da več ljudi kot kdaj koli prej živi dlje in bolj zdravo, pomeni, da lahko s sodelovanjem v družbenih dejavnostih ostanejo gospodarsko in družbeno aktivni tudi po upokojitvi. Te nove razmere spreminjajo naše razumevanje dolgoživosti in razkrivajo, kako pomemben je prispevek starejših k družbi in gospodarstvu prek podaljšane gospodarske dejavnosti, družbene udeležbe in prostovoljstva, medgeneracijskega učenja in kohezije.²¹
21. Zaradi razlik v pokojninah med spoloma imajo ženske v starosti manj finančne varnosti kot moški. Za ženske je verjetneje, da bodo prejemale nižje dohodke kot moški, saj so pogosteje zaposlene v slabše plačanih sektorjih in poklicih ter skozi celotno življenje prilagajajo svoje delovne vzorce, da bi prevzele skrbstvene obveznosti, saj opravljajo večino neplačanega skrbstvenega dela in gospodinjskih opravil. Zato je zanje bolj kot za moške verjetno, da bodo vključene v neredno ali celo neformalno zaposlitev. Vsi ti dejavniki skupaj z daljšimi prekinitvami zaposlitve, nižjimi plačami in krajšimi poklicnimi potmi zmanjšujejo pokojninske prispevke žensk in pridobljene prejemke. Vendar lahko v posameznih primerih, kot je samozaposlitev, v katero so pogosteje vključeni moški, dostop do pokojnin predstavlja večji izziv kot pri delavcih in delavkah v tradicionalnih delovnih razmerjih²². K reševanju tega izziva lahko prispevajo politike, namenjene obravnavanju sistemskih razlogov, na katerih temelji plačna vrzel med spoloma, zagotavljanju večjih gospodarskih priložnosti skozi celotno življenje ter izboljšanju dostopa do socialne zaščite in skrbstvenih storitev. Prostovoljno podaljšanje gospodarske dejavnosti lahko starejšim zagotovi dodaten dohodek.

²⁰ Eiffe, F.F. in drugi (2024), „Keeping older workers engaged: Policies, practices and mechanisms” („Ohranjanje starejših delavcev na trgu dela: politike, prakse in mehanizmi“), delovni dokument Eurofounda WPEF24030, 2024, <https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/2024-02/wpef24030.pdf>.

²¹ Zelena knjiga o staranju „Spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami“, Evropska komisija, COM(2021) 50 final, Bruselj, 27. 1. 2021.

²² Evropska komisija: Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje ter Odbor za socialno zaščito, *The 2024 pension adequacy report – Current and future income adequacy in old age in the EU (Poročilo o ustreznosti pokojnin za leto 2024 – sedanja in prihodnja ustreznost dohodkov v starosti v EU)*. Zvezek II, Urad za publikacije Evropske unije, 2024, str. 240, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/550848>.

22. Tako imenovana vmesna generacija²³, tj. osebe, ki hkrati skrbijo za otroke in starejše družinske člane, je lahko izpostavljena telesnemu in duševnemu stresu, ki bi lahko privedel do neizpolnjenega gospodarskega in družbenega potenciala, pa tudi znižal kakovost oskrbe, ki jo lahko zagotavljajo. Dostop do kakovostne vzgoje in varstva predšolskih otrok, plačanega starševskega dopusta in kakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe je ključnega pomena za spodbujanje enakosti spolov, gospodarske dejavnosti ter usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja. Ker aktivno in zdravo staranje zmanjšuje potrebo starejših po oskrbi, ima tozadevna promocija pozitiven sinergijski učinek na telesno in duševno dobro počutje tako starejših kot t. i. vmesnih generacij.
23. Uspešni ukrepi za prostovoljno podaljšanje gospodarske dejavnosti starejših delavcev in delavk temeljijo na njihovem zdravju, ki je povezano z življenjskim slogom in socialno-ekonomskimi razmerami, pa tudi s kakovostjo dela in delovnim okoljem, zlasti telesno in duševno težavnostjo različnih delovnih mest. Za optimizacijo zdravstvenega stanja starejših je potrebno stalno in celostno preventivno in kurativno zdravstveno varstvo, prilagojeno posebnim potrebam in zdravstvenim vprašanjem žensk in moških, skupaj z ustreznimi podpornimi ukrepi ter ukrepi za zdravje in varnost pri delu.
24. Zaradi vse večjega deleža starejših v prebivalstvu so v hitro razvijajočem se digitalnem svetu potrebni novi pristopi na področju politike zaposlovanja in socialne politike. Spremembe v strukturi družin in razvoj digitalnih medijev, vključno z družbenimi mediji in novimi načini komuniciranja na daljavo ter delom na daljavo, lahko prispevajo k vse večjemu občutku izoliranosti in osamljenosti, čeprav lahko digitalizacija prispeva tudi k boljši povezanosti. Pri starejši generaciji lahko te spremembe privedejo do hitrejše izgube zdravja in neodvisnosti²⁴, pomanjkanja podpore, kar zadeva potrebe po oskrbi, ter povečanja revščine in socialne izključenosti.²⁵ Vsa ta vprašanja zahtevajo ustrezen odziv politike.

²³ Sklepi Sveta z dne 2. decembra 2024 o zagotavljanju usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja ter enakosti spolov za vse generacije v kontekstu demografskih izzivov (16065/24), str. 10.

²⁴ Sylke, V. in drugi (2024), „Loneliness in Europe: Determinants, Risks and Interventions“ („Osamljenost v Evropi: determinante, tveganja in intervencije“), Population Economics, Cham, Springer. ISSN 1431-6978, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-66582-0>.

²⁵ Mahoney, J. in drugi (2024), „Measuring social connectedness in OECD countries: A scoping review“ („Merjenje socialne povezanosti v državah OECD: zbirni pregled“), OECD Papers on Well-being and Inequalities (Dokumenti OECD o dobrem počutju in neenakostih), št. 28, OECD Publishing, Pariz, <https://doi.org/10.1787/f758bd20-en>.

25. Aktivne politike trga dela v skladu z nedavno predlagano krovno strategijo o *uniji spretnosti*²⁶ ter *akcijskim načrtom o pomanjkanju delovne sile in spretnosti v EU*²⁷ bi morale prispevati k izboljšanju zadržanja delovne sile na trgu dela in njenega vključevanja nanj ter k olajšanju prehajanja med delovnimi mesti, da bi zagotovili, da se v celoti izkoristijo potencial, izkušnje in znanje delovno sposobnega prebivalstva, vključno s starejšimi delavci in delavkami. Poleg tega lahko boljši dostop do prilagojenega izpopolnjevanja in preusposabljanja ter priznavanje spretnosti skupaj s kakovostnimi delovnimi mesti ter prožnejšimi in bolj prilagojenimi prilagoditvami na delovnem mestu pozitivno vplivajo na odločitve starejših, da ostanejo gospodarsko aktivni. V zvezi s tem bi bilo treba spoštovati vlogo in avtonomijo socialnih partnerjev.
26. Evropska komisija se je zavezala, da bo razvila *strategijo za medgeneracijsko pravičnost*, s katero bo *opredelila, kako je mogoče okrepiti komunikacijo med generacijami, ter zagotovila, da se bodo interesi sedanjih in prihodnjih generacij spoštovali v celotnem postopku oblikovanju politik in zakonodaje*²⁸.
27. Prispevek starejših bi bilo treba še posebej ceniti na delovnem mestu, kjer lahko spodbuja dinamičnost, inovacije in medgeneracijsko sodelovanje z vzajemnim učenjem, izmenjavo znanja in raznolikimi pristopi, v družinah, kjer lahko starejši prostovoljno zagotavljajo neformalno dolgotrajno oskrbo, ki dopolnjuje storitve formalne oskrbe, in pomagajo mladim staršem s skrbstvenimi obveznostmi, pa tudi v družbi in lokalnih skupnostih, kjer lahko starejši premostijo generacijske razlike, prenesejo kulturo, vrednote in družbene norme na mlajše generacije, pospešujejo empatijo in medsebojno razumevanje ter spodbujajo bolj povezano in vključujočo družbo.

²⁶ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o uniji spretnosti, COM(2025) 90 final, Bruselj, 5. 3. 2025.

²⁷ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Pomanjkanje delovne sile in spretnosti v EU: akcijski načrt, COM(2024) 131 final, Bruselj, 20. 3. 2024.

²⁸ Poslanica predsednice Evropske komisije Ursule von der Leyen komisarju za medgeneracijsko pravičnost, mladino, kulturo in šport Glennu Micaleffu, Bruselj, 1. december 2024.

28. Izid razprav, ki so se začele med poljskim predsedovanjem v različnih forumih (ministrska konferenca v Gdansk, Svet EPSCO, neformalna seja Odbora za socialno zaščito), je pokazal, da je najučinkovitejši način za reševanje izzivov, povezanih s sprostitevjo gospodarskega potenciala starejših, celovit sveženj politik. Ta sveženj bi moral vključevati posebne politike in upoštevati nacionalne okoliščine. Med ključnimi področji so lahko: spodbujanje prostovoljnega podaljšanja poklicne dejavnosti; spodbujanje prožnih ureditev dela ter prilagajanje delovnih mest in delovnih pogojev; protidiskriminacijska politika; ciljno usmerjeno in vključujoče usposabljanje; preventivne zdravstvene politike; ciljno usmerjena podpora s strani javnih zavodov za zaposlovanje; dejavnosti socialnih partnerjev; politike in prakse podjetij; izboljšanje storitev oskrbe in dolgotrajne oskrbe upravljanje starostne strukture na delovnem mestu in preventivno upravljanje zdravja. Poleg tega je treba spremeniti miselnost, da se pospeši družbeno priznavanje dragocenih prispevkov starejših h gospodarski dejavnosti.
29. Pristojnosti držav članic in Unije na podlagi naslovov IX in X PDEU, pa tudi načel subsidiarnosti in sorazmernosti ter tekoče delo za pregled akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic v letu 2025²⁹.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE IN EVROPSKO KOMISIJO, naj v skladu s svojimi pristojnostmi:

30. V prihodnjem novem akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic razmislijo o tem, kako učinkovito spodbujati politike aktivnega staranja, ki starejše Evropejce in Evropejke spodbujajo k prostovoljnemu podaljšanju poklicnega življenja, ter kako spodbujati priložnosti za gospodarsko rast in ustvarjanje delovnih mest, ki izhajajo iz razvoja „srebrnega gospodarstva“. To bi lahko prispevalo k izboljšanju učinkovitosti in vzdržnosti javnih financ, odpravi pomanjkanja delovne sile in krepitvi konkurenčnosti EU, zagotavljanju ustreznosti socialne zaščite, pa tudi spodbujanju medgeneracijske pravičnosti in solidarnosti.

²⁹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic, Evropska komisija, Bruselj, 4. 3. 2021, COM(2021) 102 final, str. 41.

31. Se boriijo proti starizmu in negativnim stereotipom na vseh družbenih področjih v zvezi s starejšimi osebami na splošno ter zlasti starejšimi delavci in delavkami z ozaveščanjem o pomenu in dodani vrednosti dejavne udeležbe starejših v gospodarskem, družinskem in družbenem življenju. To vključuje tudi krepitev pozitivnega dojemanja med starejšimi glede njihove vloge v gospodarstvu in družbi s posebnim poudarkom na koristih podaljšanja njihovega poklicnega življenja ter sodelovanje v pobudah skupnosti. Ukrepi politike v tej smeri bi morali upoštevati raznolikost starejših kot skupine.
32. Obravnavajo izzive, s katerimi se soočajo starejše ženske, in spodbujajo politike, ki zagotavljajo priložnosti in podporo za njihovo aktivno udeležbo v delovni sili, poklicno napredovanje, zaslužek v celotni življenjski dobi in dohodek po upokojitvi. Politike bi morale upoštevati zlasti nesorazmeren delež skrbstvenih obveznosti, ki jih nosijo ženske, ter pospeševati enakopravno delitev skrbstvenih obveznosti med ženskami in moškimi.
33. Okrepijo prizadevanja za spodbujanje zdravega in aktivnega staranja ob upoštevanju vpliva zdravega življenjskega sloga, nepoklicnih dejavnosti in družbenih vezi na ohranjanje samostojnosti, dobrega počutja in dostojnega življenja v starosti. Preventivo bi bilo treba izvajati čim bolj zgodaj in v celotnem procesu staranja, zlasti tako, da bi dosegli tiste, ki so v najbolj ranljivem položaju.
34. V prihodnjih skupnih poročilih o zaposlovanju in drugih ustreznih dokumentih izpostavijo politike, namenjene spodbujanju starejših, da podaljšajo svojo poklicno in gospodarsko dejavnost.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, naj:

35. Ustrezno upoštevajo pomen ohranjanja in podaljšanja prostovoljne gospodarske dejavnosti starejših in po potrebi razmislijo o sprejetju posebnih ciljev gospodarske dejavnosti za starejše ob upoštevanju njihovega relativnega izhodiščnega položaja in nacionalnih okoliščin.
36. Spodbujajo podaljšano prostovoljno gospodarsko in družbeno udejstvovanje starejših s socialnim dialogom in pristopi celovitega svežnja politik, ki vključujejo ukrepe na ključnih področjih politik, vključno z družbeno udeležbo, zaposlovanjem, zdravjem in varnostjo pri delu, spretnostmi, delovnimi pogoji, usklajevanjem poklicnega in zasebnega življenja, enakimi možnostmi, vseživljenjskim učenjem in usposabljanjem, podjetništvom, digitalnimi tehnologijami in tehnologijami, ki temeljijo na umetni inteligenci, zdravstvenim varstvom in dolgotrajno oskrbo ter socialno zaščito. Poleg tega naj države članice oblikujejo ustrezne politike, pri čemer naj skrbno upoštevajo posebne potrebe starejših, vključno s starejšimi invalidi, ter zagotovijo dostopnost v smislu duševnih, intelektualnih, tudi kognitivnih ali senzoričnih, telesnih in organizacijskih vidikov. Upoštevati bi bilo treba individualne okoliščine, da bi se v sistemu spodbud za prostovoljno podaljšanje poklicnega življenja upoštevale različne potrebe, želje in sposobnosti starejših, vključno s člani različnih poklicnih skupin, pri čemer bi bilo treba posebno pozornost nameniti ročnim delavcem in delavkam ter tistim, ki delajo v težkih ali drugače zahtevnih pogojih ali v upadajočih in spreminjajočih se sektorjih.
37. Spodbujajo digitalno pismenost, spretnosti in vključevanje ter zagotovijo, da bo digitalna preobrazba koristila vsem državljanom in državlankam, s posebnim poudarkom na potrebah starejših. Pristop, usmerjen k državljanom in državlankam, v smislu uporabniku prijazne zasnove brez ovir, ki ustreza potrebam starejših, je ključnega pomena za boj proti digitalni izključenosti, zmanjšanje digitalnega razkoraka in boj proti problemu nizke uporabe s strani potencialnih upravičencev, zlasti starejših.

38. Kadar je mogoče, vključijo zagotavljanje podpornih storitev na vseh ravneh in v vseh sektorjih vladne uprave in lokalnih organov, pa tudi med socialnimi partnerji in drugimi ustreznimi nevladnimi subjekti, obenem pa okrepijo javno-zasebno sodelovanje, da bi učinkovito koristilo starejšim v smislu potreb, pravočasnosti, brezhibnosti in selektivnosti. Razvijejo dialog z deležniki o celoviti zasnovi politik in integriranem izvajanju z oblikovanjem tesnih partnerstev s sindikati, delodajalci in delodajalkami, podjetji in ustreznimi organizacijami civilne družbe na vseh stopnjah razvoja, sprejemanja in izvajanja politik.
39. V sodelovanju s socialnimi partnerji delodajalce in delodajalke ter delavce in delavke spodbujajo k upravljanju starostne strukture človeških virov, pri čemer jih med drugim seznanjajo s prednostmi, ki jih prinaša upoštevanje celotnega življenjskega obdobja pri zaposlovanju, usposabljanju, zadrževanju in ponovnem vključevanju delavcev in delavk, ter kar najbolj izkoristijo potencial starejših, vključno s spodbujanjem, naj svoje strokovno in podjetniško znanje prenašajo na mlajše generacije. Spodbujajo delodajalce in delodajalke, da izkoristijo potencial starejših iskalcev zaposlitve in neaktivnih oseb. Priznati bi bilo treba, da so naložbe v izpopolnjevanje in preusposabljanje, prilagoditve delovnih mest ter zdravje in varnost pri delu, prilagojene potrebam starejših delavcev in delavk, tako izvedljive kot koristne.
40. V sodelovanju s socialnimi partnerji okrepijo prizadevanja za uvedbo rešitev za spodbujanje starejših, da prostovoljno ostanejo na trgu dela, tudi po dopolnitvi upokojitvene starosti, v skladu z ustreznimi specifičnimi priporočili za države v okviru evropskega semestra, in sicer med drugim z odvrčanjem od predčasnega upokojevanja, kjer je to ustrezno, izvajanjem učinkovitih spodbud za prostovoljno daljše delovno življenje, omogočanjem ljudem, da pokojninske prejemke kombinirajo z dohodki iz dela, in spodbujanjem prožnih možnosti upokojevanja.

41. Spodbujajo izmenjavo najboljših praks, tudi v skupini na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in raznolikost, z namenom pospeševanja učinkovitejših nacionalnih ukrepov, vključno s strategijami in akcijskimi načrti za obravnavanje ključnih izzivov za starostno enakost.
42. V skladu z nacionalnimi upravnimi praksami sprejmejo ustrezne ukrepe za pospeševanje zbiranja podatkov o enakosti, vključno s podatki, razčlenjenimi po spolu in starosti, da se bolje opredelita in obravnavata starostna neenakost in diskriminacija.

POZIVA ODBOR ZA ZAPOSLOVANJE IN ODBOR ZA SOCIALNO ZAŠČITO, naj:

43. Na podlagi svojih bogatih izkušenj na tem področju podpreta izmenjavo najboljših praks v zvezi s priznavanjem in izkoriščanjem gospodarskega in socialnega potenciala starejših ter v okviru obstoječih razprav, poročanja in dejavnosti vzajemnega učenja preučita zadevne rezultate.

POZIVA EVROPSKO KOMISIJO, naj:

44. Upošteva gospodarski in družbeni potencial starejših s poudarkom na strateških perspektivah, kot so pričakovana življenjska doba, socialno-ekonomski dejavniki neenakosti, vključno z razlikami v pokojninah, zdravstvenimi razmerami ter nastajajočimi omogočitvenimi in dostopnimi tehnologijami, in spremembe na trgu dela. Pri tem bi bilo treba obravnavati tudi dojemanje starajoče se družbe, ob čemer se ne bi smeli osredotočati le na stroške in izzive, temveč tudi na morebitne koristi.
45. Zagotovi oblike izmenjave informacij in priložnosti za učenje o praksah, ki bi lahko starejšim omogočile, da ostanejo na trgu dela, spodbuja delovno silo, ki vključuje ljudi vseh starosti, pospešuje podjetništvo, vključno s socialnim podjetništvom, ter spodbuja delo po upokojitveni starosti, pa tudi dejavnosti, namenjene spodbujanju družbene dejavnosti in preprečevanju osamljenosti, kot elemente, ki podpirajo aktivno in zdravo staranje ter dostop do visokokakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe.

46. Se bori proti stereotipom in v ustreznih kampanjah ozaveščanja spodbuja pozitivno podobo dolgoživosti. Spodbuja državljane in državljanke EU, da se pripravijo na dolgoživost, in sicer z zagotavljanjem tozadevnega ozaveščanja, ki jim bo pomagalo pri načrtovanju njihove prihodnosti.
47. Spodbuja ukrepe ter ozavešča o zdravem in aktivnem staranju, ne le med starejšimi, temveč tudi v celotni družbi, kakovostnih delovnih mestih, poštenih in dostojnih delovnih pogojih v delovnem življenju ljudi, vključno z vplivom zdravega življenjskega sloga, usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja za ženske in moške, dejavnostih, ki niso povezane z delom, ter družbenih veze za ohranjanje dostojnega in neodvisnega življenja v starosti, ob upoštevanju različnih vidikov življenja in boja proti starizmu, vključno s kakršno koli diskriminacijo starejših, pri uveljavljanju njihovih pravic ter zagotavljanju polne udeležbe v družbenem, kulturnem, političnem in gospodarskem življenju.
48. Zagotovi, da bo v okviru prihodnjega celovitega dela v zvezi s *strategijo za medgeneracijsko pravičnost* posebna pozornost namenjena tudi potrebam in interesom starejše generacije, zlasti v zvezi z gospodarsko in socialno aktivacijo starejših, ter razmisli o morebitnih pobudah, namenjenih starejšim Evropejcem in Evropejkam, ki bodo omogočile njihovo polno udeležbo v družbi in gospodarstvu, pa tudi spodbujale večjo solidarnost in angažiranost.
49. Podpre zadostno financiranje EU v okviru obstoječih finančnih sredstev večletnega finančnega okvira, da bi starejšim omogočili razvoj spretnosti za prilagajanje sodobnim trgom dela in tehnološkim spremembam ter spodbujali starejšim prijazna in dostopna delovna mesta in delovno silo, ki vključuje ljudi vseh starosti, obenem pa izvaja pobude, ki jim bodo omogočile, da prispevajo h gospodarstvu in družbi.
50. Še naprej spremlja in podpira učinkovito izvajanje ustreznega prava EU ter si še naprej prizadeva za izboljšanje protidiskriminacijske zakonodaje, tudi v zvezi z diskriminacijo starejših in invalidov.

Referenčni dokumenti

Zakonodaja EU

Uredba (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97

Direktiva Sveta (EU) 2024/1499 z dne 7. maja 2024 o standardih za organe za enakost na področju enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost, enakega obravnavanja oseb v zadevah zaposlovanja in poklica ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost, enakega obravnavanja žensk in moških v zadevah socialne varnosti ter pri dostopu do blaga in storitev in oskrbi z njimi ter o spremembi direktiv 2000/43/ES in 2004/113/ES

Direktiva (EU) 2019/882 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o zahtevah glede dostopnosti za proizvode in storitve

Direktiva (EU) 2019/1158 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev ter razveljavitvi Direktive Sveta 2010/18/EU

Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu

Sklep Sveta (EU) 2024/3134 z dne 2. decembra 2024 o smernicah za politike zaposlovanja držav članic

Evropski svet

Strateška agenda za obdobje 2024–2029, Priloga I k sklepom Evropskega sveta z dne 27. junija 2024 (EUCO 15/24)

Svet

Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe (2022/C 476/01)

Sklepi Sveta z dne 2. decembra 2024 o pomanjkanju delovne sile in spretnosti v EU: mobilizacija neizkoriščenega potenciala delovne sile v Evropski uniji (16556/24)

Sklepi Sveta z dne 2. decembra 2024 o zagotavljanju usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja ter enakosti spolov za vse generacije v kontekstu demografskih izzivov (16065/24)

Sklepi Sveta z dne 20. junija 2024 o ustreznosti pokojnin (11398/24)

Sklepi Sveta z dne 14. maja 2024 o izzivih fiskalne vzdržnosti zaradi staranja prebivalstva (9160/24)

Sklepi Sveta z dne 12. marca 2021 o vključevanju staranja v javne politike (6976/21)

Sklepi Sveta z dne 12. oktobra 2020 o človekovih pravicah, participaciji in dobrem počutju starejših v dobi digitalizacije (11717/2/20 REV 2)

Evropska komisija

Načrt za pravice žensk (sklic Komisije: COM(2025) 97 final)

Unija spretnosti (sklic Komisije: COM (2025) 90 final)

Pomanjkanje delovne sile in spretnosti v EU: akcijski načrt (sklic Komisije: COM (2024) 131 final)

Demografske spremembe v Evropi: nabor orodij za ukrepanje (sklic Komisije: COM (2023) 577 final)

Izkoriščanje potenciala nadarjenih posameznikov v evropskih regijah (sklic Komisije: COM (2023) 32 final)

Evropska strategija oskrbe (sklic Komisije: COM (2022) 440 final)

Strateški okvir EU za varnost in zdravje pri delu za obdobje 2021–2027

Varnost in zdravje pri delu v spreminjajočem se svetu dela (sklic Komisije: COM (2021) 323 final)

Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic (sklic Komisije: COM (2021) 102 final)

Unija enakosti – strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030 (sklic Komisije: COM (2021) 101 final)

Zelena knjiga o staranju „Spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami“ (sklic Komisije: COM (2021) 50 final)

Poslanica predsednice Evropske komisije Ursule von der Leyen komisarju za medgeneracijsko pravičnost, mladino, kulturo in šport Glennu Micaleffu, Bruselj, 1. december 2024

Evropski parlament

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 7. julija 2021 z naslovom Stara celina se stara – možnosti in izzivi politik na področju staranja po letu 2020 (2022/C 99/13)

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 19. januarja 2017 o evropskem stebru socialnih pravic (2018/C 242/05)

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 16. februarja 2011 o ustreznih, vzdržnih in varnih evropskih pokojninskih sistemih (2012/C 188 E/03)

Evropski ekonomsko-socialni odbor

Mnenje EESO: Zaposleni starejši: sistemski dejavniki odločitve za daljše poklicno življenje (SOC/817 EESO 2024), 26. februar 2025

Mnenje EESO: Spodbujanje evropske medgeneracijske solidarnosti – za horizontalni pristop EU (UL C, C/2024/6869), 28. november 2024

Mnenje EESO: Vpliv demografije na socialno Evropo, SOC 796, 18. september 2024

Mnenje EESO: Evropska strategija za starejše (2023/C 349/06), 12. julij 2023

Mnenje EESO: Bela knjiga – Agenda za ustrezne, varne in vzdržne pokojnine
i)(2012/C 299/21), 12. julij 2012

Združeni narodi

Konvencija ZN o pravicah invalidov, sprejeta 13. decembra 2006

Resolucija Generalne skupščine ZN z dne 25. septembra 2015 z naslovom Spremenimo svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 (A/RES/70/1)

Resolucija ZN 1: Politična deklaracija in Madridski mednarodni akcijski načrt o staranju iz leta 2002 (A/CONF.197/9)

Priporočilo MOD o starejših delavcih, 1980 (št. 162), Ženeva, 66. zasedanje Mednarodne konference dela (23. junij 1980)

Drugo (poročila, delovni dokumenti)

Evropska komisija: Generalni direktorat za pravosodje in potrošnike, The conclusion paper of the High-Level Group on Non-Discrimination, Equality and Diversity: Age equality and non-discrimination on the grounds of age (Sklepni dokument skupine na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in raznolikost: Starostna enakost in nediskriminacija na podlagi starosti). Urad za publikacije Evropske unije, 2024

Evropska komisija: GD JUST, 2025 Report on Gender Equality in the EU (Poročilo o enakosti spolov v EU za leto 2025), 7. marec 2025, Urad za publikacije Evropske unije, 2025

Evropska komisija: Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje ter Odbor za socialno zaščito, The 2024 pension adequacy report – Current and future income adequacy in old age in the EU (Poročilo o ustreznosti pokojnin za leto 2024 – sedanja in prihodnja ustreznost dohodkov v starosti v EU). Zvezek I, Urad za publikacije Evropske unije, 2024

Evropska komisija: Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje ter Odbor za socialno zaščito, SPC Annual Report 2024: Review of the Social Protection Performance Monitor (SPPM) and developments in social protection policies – Key social challenges and key messages (Letno poročilo Odbora za socialno zaščito za leto 2024: pregled prikaza uspešnosti socialne zaščite in razvoja politik socialne zaščite – Poročilo o ključnih socialnih izzivih in ključnih sporočilih). Urad za publikacije Evropske unije, 2024

Evropska komisija: Generalni sekretariat, The impact of demographic change in a changing environment (Vpliv demografskih sprememb v spreminjajočem se okolju). Urad za publikacije Evropske unije, 2023

„Population Structure and Ageing: Statistics Explained“ („Struktura in staranje prebivalstva: razlaga statističnih podatkov“), Eurostat, februar 2025, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing

Eiffe, F.F. in drugi (2024), „Keeping older workers engaged: Policies, practices and mechanisms“ („Ohranjanje starejših delavcev na trgu dela: politike, prakse in mehanizmi“), delovni dokument Eurofounda WPEF24030, <https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/2024-02/wpef24030.pdf>

Mahoney, J. in drugi (2024), „Measuring social connectedness in OECD countries: A scoping review“ („Merjenje socialne povezanosti v državah OECD: zbirni pregled“), OECD Papers on Well-being and Inequalities (Dokumenti OECD o dobrem počutju in neenakostih), št. 28, OECD Publishing, Pariz, <https://doi.org/10.1787/f758bd20-en>

Sylke, V. in drugi (2024), „Loneliness in Europe: Determinants, Risks and Interventions“ („Osamljenost v Evropi: determinante, tveganja in intervencije“), Population Economics,

Cham, Springer. ISSN 1431-6978,

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-66582-0>

„Barometer 2023: Empowering older people in the labour market for sustainable and quality working lives“ („Barometer 2023: opolnomočenje starejših na trgu dela za trajnostno in kakovostno delovno življenje“), AGE Platform, 2023, https://www.age-platform.eu/content/uploads/2023/11/AGE-Barometer-2023_vf_EN.pdf

„Ageing with social rights – AGE Platform Europe’s contribution to the consultation on reinforcing social Europe“ („Staranje s socialnimi pravicami – prispevek AGE Platform Europe k posvetovanju o krepitvi socialne Evrope“), AGE Platform, november 2020, <https://www.age-platform.eu/ageing-with-social-rights-age-contribution-to-the-consultation-on-social-europe/>

„International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition)“ („Mednarodna enciklopedija družbenih in vedenjskih ved (druga izdaja)“), 2015, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/B9780080970868340417>
